

לעילוי נשמת
הרב חפץ בן אסתר זצ"ל

בס"ד

כסלו התשפ"ו
מפטיר **חזון עבדיה** (עובדיה א)
וי"מ **ועמי תלואים** (הושע יב) ומקצת **ויברח יעקב** (שם)

פרשת וישלח

עלון חידושי תורה ופרפראות על **פרשת השבוע** בעניינינו דיומא ממפרשי ומדרשי חז"ל

בפרשת וישלח 153 פסוקים = המפנים, אבק וחול

קטנתי מכל החסדים ומכל האמת אשר עשית את עבדך כי במקלי עברתי את הירדן הזה ועתה הייתי לשני מחנות. (לב יא)
ויאבק איש עמו - מנחם פרש וייתעפר איש, לשון אבק, שהיו מעלים עפר בגלגלים על ידי נענועם. (לב כה רש"י)
בפרשת וישלח יש מצות לא תעשה אחת והיא אזהרת גיד הנשה (ספר החינוך)

ויצו אתם לאמר זה תאמרו לאדני לעשו זה אמר עבדך יעקב עם לבן גרתי ואחר עד עתה. (לב ה) פרש"י - 'גרתי' בגימטריא תרי"ג. כלומר: עם לבן גרתי, ויש מאות ושלש עשרה מצות שמרתי, ולא למדתי ממעשיו הרעים.

שאלה - כיצד היה יכול לקיים שם את כל תרי"ג המצוות, הלא כמה מצוות תלויות בארץ, בית המקדש ושאר ענייני מצות שלא כל אדם יכול לקיימן. ועוד שהרי אמרו חז"ל (כתובות קי:) דכל הדר בחוצה לארץ דומה כמי שאין לו אלוה.

תשובה - כתב השו"ע (או"ח פה ב) אפילו להרהר בדברי תורה אסור בבית הכסא ובבית המרחץ ומקום הטינופת והוא המקום שיש בו צואה ומי רגלים. וכ"כ (שם נה כ) עבודה זרה דינה כצואה. נמצא בזה שמשמר מחשבתו מבלי להרהר בשום דבר מדברי תורה, נחשב לו כאילו קיים כל התורה כולה. גם כאן בבית לבן היה מלא גילולים ותרפים, והיה יעקב מוכרח בכואו לביתו לשמור מחשבתו מבלי להרהר שם בשום ענין מדברי תורה, ולזה נחשב לו כאילו קיים כל התורה כולה. (צמח דוד לרבי דוד מדינב.)

ועוד י"ל לפי שקיים מצוות מעשר שהוא צדקה ושקולה צדקה כנגד כל המצוות (בב"ב ט). **צדקה** במילוי כזה צד"י דל"ת קו"ף ה"ה [535] עולה תקל"ה ועם הכולל עולה כמנין **מצות** [536] לרמוז ששקולה צדקה כנגד כל המצוות שנרמז מספרם במלוי צדקה. בן יהודה (שם).

ועוד אפשר לומר דהיה עוסק בתורה בדיני כל מצוה ומצוה והלימוד נחשב למעשה בהיות שהוא מוכן לקיים אלא שחסר המציאות ומצדו לא יבצר וספיר קאמר ותרי"ג מצות שמרתי כלומר שמרתי לעשותם מתי תבוא לידי כל מצוה ואקיימנה וגם למדתי כללותם ופרטיהם דיניהם וסודותיהם ונחשב למעשה וזהו שרמז פה 'אמר' **עבדך יעקב עם לבן גרתי** ותרי"ג מצות שמרתי. ורמז באומרו (לב יא) **קטנתי מכל החסדים ומכל האמת אשר עשית את עבדך** ודרשו חז"ל (תנא דבי אליהו) אין **קטנתי** אלא מעט ואין מעט אלא צדקה כד"א (משלי טז ה) **טוב מעט בצדקה**. והכוונה שנתמעטו נכסיו בצדקה וכיון לרמוז ששמר כל המצוות במה שקיים צדקה שהיא שקולה ככל המצוות וזהו שאמר **קטנתי מכל החסדים** דהיינו שבזכותי ממוני בחסדים שעשיתי וא"כ נמצא כאילו קיימתי כל המצוות. **ומכל האמת** היא התורה שלמדתי כל התורה והלימוד כמעשה **אשר עשית את עבדך** רמז מה שאמרו חז"ל **ועשיתם אתם** כאילו אתם עושים עצמכם ומפני הכבוד אמר **אשר עשית את עבדך** לרמוז שעשה את עצמו ותלאו בו יתברך. (פני דוד) מה שאמרו **כל הדר בחוצה לארץ דומה כמי שאין לו אלוה** היינו אם קובע דירתו שם להשתקע לעולמים ואין בדעתו לחזור, משא"כ הוא בדעתו לחזור, והוא שאמר **עם לבן גרתי** היינו רק דרך גרות והיתה דעתי לחזור לפיכך תרי"ג מצות שמרתי.

איתא במדרש (בר"כ א) אין **ועתה** אלא תשובה, שנאמר (דברים י ב) **ועתה ישראל מה י-הוה א-להיך שאל מעמך**. זהו שרמז יעקב אבינו **ואחר עד עתה** היינו תרי"ג מצות שמרתי שגרם לאחרים בבית לבן ובחרן לעשות תשובה ואמרו חז"ל (בב"ב ט) גדול המעשה יותר מן העושה, דכל הגורם לחבירו לעשות מצוה יחשב גם כן כאילו עשה. (אמרות ה')

ואתה אמת היטב איטיב עמך ושמתי את זרעך בחול הים אשר לא יספר מרב. (לב יג)

שאלה - מה הטעם שהוסיף בברכת ריבוי עם ישראל בחול הים אשר לא יספר מרב והוא ידוע ומאי נפק"מ אם החול אפשר לספור אותו או לא.

תשובה - ישנם שתי סיבות מדוע לא נוכל לספור את החול. סיבה אחת מחמת רוב פחיתותם, ערכם האפסי של גרגרי החול גורם שלא יהיו בני האדם טורחים לספור אותו. עפר אינו 'דבר שבמנין'. ועוד סיבה אחרת - עצם ריבוי החול כשלעצמו אינו מאפשר לספור אותו, גם אילו היה יקר ערך. הקב"ה מבטיח להרבות את בני"ב באופן שהיהו אמנם יקרים וחביבים בעיני הכל, ומצד זה יהיו ודאי חפצים לספור אותם, אך מצד הריבוי שלהם לא יוכלו לספור אותם **אשר לא יספר מרב** לא מצד פחיתותם חז"ל אלא מצד ריבויים העצום. (אדרת אליהו)

ויאמר יעקב אל נא אם נא מצאתי חן בעיניך ולקחת מנחתי מידי כי על כן ראיתי פניך פראת פני א-להים ונתרצני. (לג י)

שאלה - קשה לומר על יעקב אבינו שיוציא מפיו דבר שאינו הגם שהיה מחמת היראה, וגם ביותר קשה לדמות פני רשע לפני א-להים. ואמרו חז"ל (ילקוט ש"ש בראשית כז א) אסור להסתכל בצלם דמות רשע, שנאמר (מ"ב ג יד): **כי לולי פני יהושפט מלך יהודה אני נשוא אם אביט אליך ואם אראך**. ואמר ר' אליעזר: ענינו כהות, שנאמר (בראשית כז א): **נייהי פי זקן יצחק ויתקנה עיניו מראת משום דאסתכל ביה בעשו הרשע**.

תשובה - כוונתו מה שאתה רואה שאני מסתכל בפניך הלא אסור להסתכל בצלם דמות רשע, הוא **פראת פני א-להים** כי השכינה עברה לפני יעקב כמו שדרשו על **והוא עבר לפניך** (בראשית לג א) מה שהיה נראה לעין שיעקב מסתכל בפניו הוא לא היה רק שראה פני אלוהים ההולך לפניו ויתפרש **פראת** כפ הזמן רצונו לומר אני רואה פני שכינה אז אני רשאי להסתכל בפניך כי איני רואה אותך רק את השכינה. (אגרא דכלה)

ויבא יעקב שלם עיר שכם אשר בארץ כנען בבואו מפדן ארם ויתן את פני העיר. (לג יח) פרש"י - שלם בגופו, שנתרפא מצלקתו. שלם במונו, שלא חסר כלום מכל אותו דורו. שלם בתורתו, שלא שָׁכַח מלמודו בבית לבן. (שבת לג:) **ויתן את פני העיר** עָרַב שֶׁבֶת הָיָה.

כתב הרמב"ם (מורה נבוכים) - דשבעה כוכבי לכת שצ"ם חנכ"ל, (שבתאי צידק מאדים חמה נוגה כוכב לבנה), ד' מהם מורים על הטובה והם חנצ"ך, וג' להיפך שבתאי לגוף לבנה לתורה מאדים לממון. וזהו שנאמר ויבא יעקב שלם ר"ת שבתאי לבנה מאדים. וזהו שאמרו חז"ל נגד שבתאי שלם בגופו, נגד לבנה שלם בתורתו, נגד מאדים שלם במונו. (בני יששכר כסלו טבת מאמר ד אות עד)

הנה חז"ל גזרו לבטל שלושה מצוות בשב ואל תעשה בהגיע זמן מצוותן בשבת, דהיינו שופר לולב מגילה, כאומרם (ר"ה כט:) היינו טעמא דשופר והיינו טעמא דלולב והיינו טעמא דמגילה. ובוודאי לא היו גוזרים לבטל מצות עשה הבא מזמן לזמן אם לא שידעו אשר התיקון וכה סגולת השבת תעמוד במקומה ויושלם בקדושת השבת. והנה מכנים השבת בג' שמות היינו שבת, כלה, מלכתא, ובשמות הללו נרמזין סגולת המצוות הנ"ל, אשר יכולים לפעול פעולתם ע"י קדושת היום. והוא רמז בפסוק **ויבא יעקב כל בית יעקב שלם** ר"ת שופר לולב מגילה, בג' מצוות אלו באים שלמים ומושלמים עיר **שכם** ר"ת שבת כלה מלכתא, ועיר לשון התעוררות, דכשמתעורר קדושת יום השבת אשר קדושת היום יכונה בג' שמות הללו, הנה עצם קדושת היום פועל תמורת הג' מצות הללו, וקילורין של מלך אינו חסר כלום. (בני יששכר שבתות מאמר ט אות א)

ויבא יעקב שלם - ר"ת שם לשון מלבוש. בזכות אלה ג' שלא נשתנו זכה לג', שלם בתורתו כנגד לשונו, בגופו כנגד שמו, במונו כנגד מלבושיו. (ויקרא משה)

וַיָּבֹא יַעֲקֹב שָׁלֹם עִיר שָׁכֶם. שָׁלֹם ר"ת מטתי שלמה לפניך רמז לקדושת יסוד. עִיר מלשון התעוררות. שָׁכֶם ר"ת פֶּל מְקַדֵּשׁ שְׁבִיעִי. ע"י שמתעורר מהארת ש"ק יכול להשיג קדושת ברית קודש. כידוע מאמר תלמידי הבבשי"ט ז"ל ע פֶּל מְקַדֵּשׁ שְׁבִיעִי פָּרָאוי לוֹ, החפץ להתקדש במדת יסוד דמיתקרי פָּרָאוי לוֹ, יקדש שבת קודש יום השביעי כראוי ויזכה לזה. (אמרי חיים)

וַיִּסְחָר אֶת פְּנֵי הָעִיר. (לג יח) בגמרא (שבת לג:) אָמַר רַב: מְטַבֵּעַ תִּיקֵן לָהֶם. ובמדרש (ב"ר יא ז) ערב שבת בין השמשות היה, ותיקן להם עירובי תחומין. **שאלה** – מה הטעם שתיקן להם מטבע, ומה הטעם שתיקן להם עירובי תחומין דווקא עכשיו.

תשובה – נפסק להלכה שבחתיכות כסף יש לחוש שמא נעבד בהן עבודה זרה. אך במטבעות כסף אין חשש. קודם שהגיע לשכם היו משתמשים למסחר בחתיכות כסף, אך יעקב שרצה לישא וליתן עמם חשש שמא עבדו בחתיכות ע"ז, ולכן תיקן להם מטבע כסף שבו אין חשש ע"ז. ואכן מיד אח"כ כתוב **וַיִּקְנוּ אֶת חֲלָקֵת הַשָּׂדֶה** (לג יט) – כיון שאפשר היה לעשות עמם מסחר. (תפארת יהונתן)

א"נ לפי שהם היו משתמשים במטבע של מלכים אחרים ולא היה להם מטבע על שמם, והוא יעץ אותם לשבר המטבעות שבידם ולעשות מטבע חדש על שמם, וזה יהיה להם לכבוד ולתפארת כאחד המלכים. כי מאת ה' היתה זאת להגדיל שמם במטבע כדי להשוותם עם שאר מלכיות, שאז אחר כך כאשר יהרגו השבטים אנשי שכם ומלכה יצא להם שם גדול שאבדו עיר מלוכה. (בן יהודה – שבת לג:)

הטעם שתיקן להם עירובי תחומין משום שרק כאשר הגיע יעקב לשכם נרפא ממכתו, ועירוב תחומין שיעורו אלפיים אמה, שהן אלפיים פסיעות. לפי שהיה צולע לא היו פסיעותיו כפסיעות כל האדם, עתה שנרפא יכול היה למדוד את פסיעותיו ככל האדם. (תפארת יהונתן)

וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי בַּהֲיוֹתָם פְּאֻבִּים וַיִּקְחוּ שְׁנֵי בְנֵי יַעֲקֹב שְׁמֻעוֹן וְלֵוִי אֶחָי דִּינָה אִישׁ חֲרָבוֹ וַיָּבֹאוּ עַל הָעִיר בָּטָח וַיַּחְרְגוּ כָּל זָכָר. (לד כה) פרש"י – באחד בשבת מאי טעמא לא היו מתענים מפני שהוא שלישי ליצירה. דאדם נברא ביום שישי ובכל יום שלישי הוי חלוש דכתיב **וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי בַּהֲיוֹתָם פְּאֻבִּים.** (מוסף רש"י) וכ"כ רבינו בחיי – ידוע מדרך חכמת הטבע כי כל שלישי חלוש בכל הנבראים כולם, בין שהוא יום שלישי ללידה בין שהוא יום שלישי ללימות העולם, שהרי יום שלישי כוכב מאדים, ומפני זה יגדל הכאב בכל מכה ביום השלישי ויהיה הנימול ביום השלישי למילה יותר חלוש.

שאלה – איתא בגמרא (שבת קלד:) אָמַר רַבָּא, הָכִי קִתְנָא: מִרְחִיצִין אֶת הַקֶּטָן בֵּין מִלְּפָנֵי מִלָּה בֵּין לְאַחֵר הַמִּילָה, בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן — פְּדָרְפוּ, וּבַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי שֶׁחֵל לְהֵיוֹת בְּשָׂפָת — מְזַלְפִין עָלָיו בִּיד, אָבָל לֹא בְּקִלִּי. לפי שהמכה קלה עליו וקרוב לרפואה. משמע שביום השלישי הוא קל יותר.

תשובה – **בַּהֲיוֹתָם פְּאֻבִּים** כלומר לא כולם כואבים, אלא שלא הספיקו למול את כולם ביום ראשון ושני לפי שהיה עם הארץ מרובה. (מושב זקנים) וביום השלישי היו כולם כואבים שכבר מלו כולם, מיד **וַיִּקְחוּ אִישׁ חֲרָבוֹ.** (דעת זקנים)

שאלה – איך עשו בני יעקב מרמה גדולה כזאת אחר אשר שמעו להם לימול הרגום השלישי.

תשובה – לפי שביום השלישי היו מצטערים ומתחרטים על המילה ולכן הרגום. ולשון **פְּאֻבִּים** משמעו מוכיח על זה שכן מצינו כאב גבי ע"ז. (הרא"ש)

שאלה – מה חטאו כל אנשי שכם שנתחייבו הריגה? ומדוע לא היה בזה שפיכות דמים.

תשובה – לפי שבני נח מצווין להושיב ב"ד בכל פלך ופלך, והם ראו שכם שגזל את דינה ולא עשו בו דין. (החזקוני) **כתב הרמב"ם** (מלכים פ"ט הי"ד) וכיצד מצווין הן על הדינין חייבין להושיב דיינין ושופטים בכל פלך ופלך לדון בשש מצות אלו ולהזהיר את העם. ובן נח שעבר על אחת משבע מצות אלו יהרג בסייף ומפני זה נתחייבו כל בעלי שכם הריגה שהרי שכם גזל והם ראו וידעו ולא דנוהו ובן נח נהרג בעד אחד ובדיין אחד בלא התראה וע"פ קרובין.

והרימב"ן (לד יא) שאנשי שכם היו רשעים ודמם חשוב להם כמים, וכולם חייבים מיתה כי היו רוצחים ועובדי אלילים ומגלי עריות.

והמשך חכמה כתב – אפשר כי בן נח נצטווה שלא לחבול בעצמו וכתב (בראשית ט ה) **וְאָדָם אֶת (כל) דָּמָם לִנְפֻשׁוֹתֵיכֶם אָדָם** אך אם כווננו לש"ש הלא נתגירו אך המה לא נתכוונו לגירות רק לקחת נשיות ומקניהם וחבלו בעצמם שלא כדן. וממילא נתחייבו מיתה משום איסור חובל בעצמו. **א"נ** מכיון שמלו עצמם בכדי שיוכל שכם בן חמור למלא תאוותו השפלה, סימן שגם הם בעלי תאוה כמותו ככה, על כן הרגום. (אמרי חיים)

אך בזאת נאות לָכֶם – התנו עמכם שלא יעבדו עבודה זרה. והם לא עשו כן אלא עשו בסתר, וכשידעו בני יעקב כן עמדו והרגום. וזהו **בַּהֲיוֹתָם פְּאֻבִּים** שנתחרטו על מה שעשו. וזה שאמר להם יעקב (לה ב) **הֲסֵרוּ אֶת אֱלֹהֵי הַנֶּזֶר וגו' וַיִּשְׁמְנוּ אֹתָם וגו'** ולא שרפום שאם ירדפו אחריהם ויאמרו למה הרגתם אותם והלא קבלו עליהם שלא לעבד ע"ז יראו להם שלא בטלום. (רבינו אפרים, חומת אנך)

האור החיים מפרש כי בני העיר התנגדו למות נשיאם ולכן 'הרגום מדין רודף'. בנוסף, הם סייעו בגזל דינה ובני נח חייבים מיתה על גזל. לפי זה מבואר גם מדוע בני יעקב בזזו את העיר: 'את צאנם ואת בקרם ואת חמריהם ואת אֲשֶׁר בְּעִיר וְאֶת אֲשֶׁר בַּשָּׂדֶה לקחו. וְאֶת כָּל חֵילָם וְאֶת כָּל טָפָם וְאֶת נְשֵׁיהֶם שָׁבוּ וַיָּבֹאוּ וְאֶת כָּל אֲשֶׁר בְּבֵית (כח, כט) – הם גזבו דמי בושת על מה שנעשה למשפחתם.

וַנִּתְּנוּ אֶת בְּנוֹתֵינוּ לָכֶם וְאֶת בְּנוֹתֵיכֶם נָקָח לָנוּ וַיִּשְׁבּוּנוּ אֹתָכֶם וְהָיִינוּ לָעַם אֶחָד. (לד לו)

שאלה – הנה בנותיכם נקח לנו נתקיים כי שבו את נשיותם כמבואר בקרא (לד כט) **וְאֶת כָּל חֵילָם וְאֶת כָּל טָפָם וְאֶת נְשֵׁיהֶם שָׁבוּ וַיָּבֹאוּ.** כיצד אמרו שבטי ישורון ונתנו את בנותינו לָכֶם והוא לא נתקיים כי הרגו כל זכר.

תשובה – אותן כ"ד אלף שנהרגו ונפלו בשבט שמעון במעשה זמרי דכתיב (במדבר כה ט) **וַיַּהֲיוּ הַמֵּתִים בַּמַּגָּפָה אֲרֶבְעָה וַעֲשָׂרִים אָלֶף.** הם היו גלגולי אנשי שכם ולקחו בנות ישראל ואז נתקיים מה שאמרו שבטי ישורון ונתנו את בנותינו להם ודבר ה' בפיהם אמת. (אגרא דכלה)

וַתִּמָּת רַחֵל וַתִּקָּבֶר בְּדֶרֶךְ אֶפְרָתָה הוּא בֵּית לָחֶם. (לה יט)

שאלה – המרחק מהעיר בית לחם עד מקום קבורתה הוא פחות ממיל. מה הטעם שקבר אותה בדרך ולא הוביל אותה לקבורה בעיר בית לחם.

תשובה – מפני שלא רצה לדור באותה העיר ואפילו אם היה קונה שם כרם או מקום היו גוזלים אותו וחורשים אותו לשדה או כרם. (מושב זקנים) **א"נ** לפי שראה ברוה"ק שבת לחם עתידה לעלות בגורלו של יהודה, ולא רצה לקבורה אלא בחלק של בנימין. וז"ש שלכן קברה בְּדֶרֶךְ אֶפְרָתָה לא באפרתה מפני שהיא בית לחם. (מלבי"ם) **א"נ** שצפה ברוה"ק שהגלויות עתידות לעבור שם, וקברה שם שתהא מבקשת עליהם רחמים. הדא הוא דכתיב (ירמיה לא יד-טז) **כֹּה אָמַר יְ-הוָה קוֹל בְּרָמָה נִשְׁמָע וגו' כֹּה אָמַר יְ-הוָה מְנִיעַ קוֹלֶךָ מִפָּנַי וגו' וְיֵשׁ תִּקְוָה לְאַחֲרִיתֶךָ נָא יְ-הוָה וְשָׁבוּ בָנִים לְגְבוּלָם.** (ליקו"ש)

וַיָּצֵב יַעֲקֹב מַצֵּבָה עַל קְבֻרָתָהּ הוּא מַצֵּבַת קְבֻרַת רַחֵל עַד הַיּוֹם. (לה כ)

שאלה – מה הטעם דכתיב בכפל לשון **וַיָּצֵב יַעֲקֹב מַצֵּבָה... הוּא מַצֵּבַת קְבֻרַת רַחֵל.** 'מה היה כתוב על מצבת רחל אמנ'.

תשובה – ללמדך כי את עצם הלשון הזה חרט יעקב אבינו על קברה 'הוא מַצֵּבַת קְבֻרַת רַחֵל' ורק את זה בלבד, ללא שום תארים ושבחים, היות שכולם כבר ידעו מי היא רחל ומה טיבה. (פניני הגר"א) וכתב המלבי"ם – המצבה שעושים על המתים הוא להזכיר מעשיו לדורות שלא ישכח מן הלב, וזה לא שייך ברחל, שהיתה עקרת הבית ושמה נזכר לזכר עולם בלעדי המצבה. וכבר אמרו אין עושים נפשות לצדיקים שדבריהם הם זכרונם, והיתה המצבה רק להכיר מקום הקבורה לא להזכיר מעשיה, ועז"א שהציב **מצבה על קברתה** לא עליה, ואמר **הוא מַצֵּבַת קְבֻרַת רַחֵל** לא מצבת רחל.

וַיִּגְדַּע יִצְחָק וַיָּמָת וַיֵּאָסֶף אֶל עַמּוּי זָקֵן וַשְׁבַּע יָמִים וַיִּקְבְּרוּ אוֹתוֹ עֶשְׂו וַיַּעֲקֹב בְּנָיו. (לה כט)

שאלה – מה הטעם שהקדים הכתוב עשו הרשע ליעקב, וגבי אברהם הצדיק נאמר (כה ט) **וַיִּקְבְּרוּ אוֹתוֹ יִצְחָק וַיִּשְׁמַעֲאֵל.**

תשובה – לפי שישמעאל היה מהגר שהיא שפחה, ויצחק משרה והיה עיקר בנו לפיכך הקדימו, אבל כאן שניהם מאם אחת לכך הקדים הגדול היינו עשו. (החזקוני, מושב זקנים, רשב"ם, אבן עזרא) ואע"פ שמכר את בכורתו ליעקב, נהג בו יעקב כבוד והקדימו לפניו מאז שהשלים אותו. (הרד"ק) **א"נ** משום שיצחק אהב את עשו הקדימו הכתוב בקבורת יצחק. (פנעוז רזא)

אֵלֶּה בְנֵי שְׁעִיר הַחֲרִי יִשְׁבִּי הָאֲרֶץ לִישׁוֹן וְשׁוֹכֵל וַצִּבְעוֹן וַנֶּנֶה. (לו כ) פרש"י – שְׁעִיר יוֹשְׁבֵי קוֹדֶם שָׁכָא עֶשְׂו לָשֶׁם. וכן תרגום יונתן דְּמִקְדָּמַת דְּנָא הָוֵן יִתְבִּי אֲרֶעָא הָהוּא.

שאלה – מה הטעם שהזכירה התורה ענין זה ומנתה את כל בני שעיר יושבי הארץ, מאי נפק"מ.

תשובה – כתיב (דברים ב ה) **אֵל תִּתְּגָרוּ בָם כִּי לֹא אֶתָּן לָכֶם מֵאֲרָצָם עַד מִדְּרָךְ כֹּף רִגְלִי כִּי יִרְשֶׁה לַעֲשׂו נַתַּתִּי אֶת הַר שְׁעִיר.** פרש"י – אֶפְלוּ מִדְּרָךְ כֹּף רִגְלִי, פְּלוֹמֶר: אֶפְלוּ דְרִיסַת הַרְגֵּל אֵינִי מְרִשֶׁה לָכֶם, לַעֲבֹר בְּאֲרָצָם שְׁלֹא בְרִשּׁוֹת. ומדרש אגדה, עַד שְׁיָבֹא יוֹם דְּרִיסַת כֹּף רִגְלִי עַל הַר הַזֵּיתִים. הלכה היא שאסור לבני"ל לכבוש מעשו כל חלקת ארץ. לפיכך מזה הכתוב כל המקומות שנטל עשו לנחלה כדי שלא ניכשל בנטילת שטח מארצו. (א"ע, רמב"ן, הגר"א) **והספורנו כתב** – הזכיר בשם הגבורים שהיו אז אנשי השם להודיע שאעפ"כ השמידם בני עשו ברצון האל יתברך. **והאזה"ח כתב** – טעם הודעת ענין זה להודיע שיעור מה שנתן ה' בזכות האבות לעשו הגם היותו רשע.

שבעים פנים לתורה , לעיתים תהיה יותר מתשובה אחת
התשובות אינם להלכה למעשה, הערות והארות יתקבלו בברכה
לעילוי נשמת הרב חפץ בן אסתר זצ"ל
ramnadlan018@gmail.com לקבלת העלון במייל ניתן לפנות לכתובת